

VADSTENA
KOMMUN

Biblioteksplan för Vadstena kommun

2025–2029

Antagen av kommunfullmäktige den 27 maj 2025, § 115

Ärendebeteckning: KS /2025:15-880 | Ansvarig handläggare: Kultur- och fritidschef

VADSTENA
KOMMUN

Versionshistorik

Datum	Beskrivning	Uppföljning
2025-05-27	Antagen	2027-02-01

VADSTENA
KOMMUN

Innehåll

Inledning	1
Hur biblioteksplanen används i verksamheten.....	1
Biblioteksverksamhet i Vadstena kommun	1
Samverkan	2
Ett bibliotek för alla	2
Läsning litteratur och läsfrämjandearbete	4
Barn och unga	4
Vadstena bibliotek möter framtiden.....	5
Upptäck litteraturen och läsningen på Vadstena bibliotek	5
Tillgänglighet till litteratur och information i ett digitalt samhälle	6
Upptäck kulturen och hitta vägar till det egna skapandet	7
Skolbibliotek i Vadstena kommun	8
Stärkta skolbibliotek	8

VADSTENA
KOMMUN

Inledning

Enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska alla kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lagen säger att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet, folk-, skol- och forskningsbibliotek, ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Förutom bibliotekslagen är IFLA:s/UNESCOS folkbiblioteksmanifest och barnkonventionen viktiga styrdokument för biblioteksverksamheten.

Vadstena kommuns politiska viljeförklaring presenterar prioriterade områden där goda förutsättningar för kulturliv, fritid- och friluftsliv är ett av de prioriterade områdena. De perspektiv som genomsyrar allt som satsas på inom kommunen är demografi, resurser och samverkan. Via verksamhetsfokuserad styrning och ledning genomförs uppdrag från kommunfullmäktige med två viktiga styrfilosofier – hållbar utveckling (genom Agenda 2030) och tillitsbaserad styrning och ledning. Alla uppdrag mäts och följs upp utifrån hållbarhetsaspekter definierade i Agenda 2030.

Hur biblioteksplanen används i verksamheten

Biblioteksplanen ska vara ett verktyg för att vägleda utvecklingsarbetet på Vadstena bibliotek men är också ett hjälpmedel vid utvärdering av biblioteksverksamheten. Biblioteksplanen ska användas vid planeringsarbete men också vara ett stöd i det vardagliga arbetet på biblioteket. Biblioteksplanen är också ett stöd i arbetet med de i bibliotekslagen utpekade prioriterade målgrupperna; personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna, personer som har annat modersmål än svenska samt barn och unga. En översyn av biblioteksplanen ska göras efter två år (2027) och planen ska revideras efter fyra år (2029).

Biblioteksverksamhet i Vadstena kommun

I Vadstena kommun finns två folkbibliotek, huvudbiblioteket i Vadstena och en biblioteksfilial i Borghamn. Biblioteket finns också representerat med minifilialer på flera platser i Vadstena däribland, simhallen, kulturskolan och Fritidscentrum. Genom samverkan med olika delar av lokalsamhället samt aktiviteter för både de yngsta och äldsta medborgarna kan biblioteksverksamheten finnas med genom hela livet. Biblioteket är ett Meröppet bibliotek där fler har möjlighet att besöka biblioteket även kvällstid.

Folkbiblioteket med sin demokratiska och öppna karaktär vänder sig till alla. Besökare i alla åldrar är välkomna och tas emot utifrån sina behov och önskemål. Biblioteken i Vadstena ska vara en inbjudande mötesplats, en plats för att stimulera fantasin samt att vidga och visa vägar till ny kunskap och bildning. Ett kvalitativt, aktuellt och

VADSTENA
KOMMUN

allsidigt medieurval garanterar invånarnas möjlighet till en högre kunskapsnivå samt en fri och jämlik tillgång till information och upplevelser.

Biblioteket är en både fysisk och digital mötesplats. Här finns plats för det mänskliga mötet men också mötet med kulturen, med konst, kulturella upplevelser och berättelser. Biblioteket är en plats för att ta del av kunskap, debatt och samhällsinformation. Här kan människor utvecklas som individer och vara delaktiga i samhället.

Besökarna ges möjlighet att självständigt och aktivt söka, välja och kritiskt värdera information. Genom att tillgängliggöra kunskap, information och digital infrastruktur gratis, gör biblioteket det möjligt för alla att aktivt delta i den demokratiska processen.

Biblioteket är en lärande organisation. Fortbildning och kompetensutbildning för personalen genomförs kontinuerligt.

Samverkan

Biblioteket ska eftersträva samverkan på kommunal, regional och statlig nivå.

I Vadstena finns skolbibliotek på Sankt Persskolan, Katarinaskolan och Petrus Magni skola. Folkbiblioteket samverkar med skolorna genom att erbjuda skolbesök samt genom uppsökande läsfrämjande verksamhet.

Inom kommunen når folkbiblioteket även invånarna genom uppsökande verksamhet såsom boklädor och sagostunder till förskolorna, samarbete med äldre- och omsorgsverksamhet samt genom de minifilialer som idag finns på simhallen, kulturskolan, Fritidscentrum, Vadstena folkhögskola och barnavårdscentralen (BVC). Biblioteket har även tillgång till en lådcykel vilket möjliggör en viss mobil verksamhet. Ett utökat samarbete finns mellan biblioteket och Fritidscentrum, kulturskolan och simhallen. Biblioteket samarbetar även med BVC.

Vadstena folkbibliotek ingår, tillsammans med övriga folkbibliotek i Östergötland samt folkbiblioteket i Tranås, i det regionala bibliotekssamarbetet Götabiblioteken som samarbetar kring gemensamma bibliotekstjänster, katalog, bibliotekskort och webbsida. Bibliotekssamarbetet inom Götabiblioteken drivs av Biblioteksutveckling Östergötland som arbetar med frågor kring biblioteksutveckling och bidrar med kompetensutveckling för biblioteken i Östergötland. Inom Götabiblioteken finns flera nätverk och arbetsgrupper som arbetar med strategier för samarbetet, kunskapspridning och omvärldsbevakning vilket blir ett stöd i arbetet på de lokala biblioteken. Vadstena bibliotek samverkar med Biblioteksutveckling Östergötland och de andra kommunerna i Östergötland för utveckling av biblioteksverksamheten.

Kungliga biblioteket är den nationella biblioteksmyndigheten. Kungliga biblioteket ska främja samverkan, utöva en nationell överblick över biblioteksverksamheten i landet, fördela bidrag och samla in statistik.

Ett bibliotek för alla

VADSTENA
KOMMUN

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning (SFS 2013:801 §2).

På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform (SFS 2013:801 §9).

Det ska vara lätt att besöka biblioteket, invånare i Vadstena kommun ska veta var biblioteket finns och vad biblioteket erbjuder. Här ska alla erbjudas likvärdiga möjligheter att ta del av bibliotekets medier, tjänster och det fysiska biblioteksrummet oavsett ålder, etnisk tillhörighet, kön, sexuell läggning, religion eller social status. Biblioteket ska vara en plats för att finna information för att invånare ska kunna delta i samhällsdebatten och för att förstå hur samhället fungerar. Biblioteket ska finnas till för besökarna och deras behov. Här ska finnas möjlighet till studier, personlig utveckling och vägledning. Med hjälp av samverkan med andra aktörer i samhället ska biblioteket nå ut till fler personer. Biblioteket ska arbeta för ett hållbart samhälle både demokratiskt och ekologiskt.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information (SFS 2018:801 § 4).

Bibliotekets lokaler ska vara tillgängliga för personer med olika typer av funktionsvariationer. Besökaren ska möta personal med god kompetens i att bemöta människor med olika typer av funktionsvariationer. Biblioteket ska erbjuda möjligheter för personer med funktionsvariationer att använda läshjälpmedel och anpassade medier. Besökaren ska mötas av personal med god kännedom om anpassade medier och läshjälpmedel.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

- 1. de nationella minoritetsspråken,*
- 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och*
- 3. lättläst svenska (SFS 2018:80 §5).*

Biblioteket ska tillhandahålla litteratur på de fem minoritetsspråken. Biblioteket ska möjliggöra för personer med annat modersmål än svenska att kunna läsa på sitt modersmål. Besökaren ska mötas av personal med god kännedom om hur man tillhandahåller litteratur på andra språk än svenska. Biblioteket ska även tillhandahålla litteratur på lättläst svenska. Alla som besöker biblioteket ska ha möjlighet att hitta

VADSTENA
KOMMUN

information och inspiration för att utvecklas som person och som samhällsmedborgare. Bibliotekets webbplats gotabiblioteken.se är en tillgänglighetsanpassad webbplats där bibliotekstjänster är tillgängliga dygnet runt.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet (SFS 2013:801 § 7).

Biblioteket ska arbeta för att minska det digitala utanförskapet. Besökaren ska erbjudas utrustning för att ta del av digital information. Biblioteket ska erbjuda kunskaper som möjliggör för besökare att vara en del av det digitala samhället. Besökaren ska mötas av personal med kompetens för att utbilda, hjälpa och guida besökare till att vara delaktiga i det digitala samhället.

Läsning litteratur och läsfrämjandearbete

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla. (SFS 2013:801 §2).

Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur (SFS 2013:801 §7).

Litteraturen har en särskild ställning på Vadstena kommuns bibliotek. Läsning, skrivande och litteraturförmedling är en självklar del av bibliotekets verksamhet. Att få ta del av andra människors skapande, historia och kultur och själv ha möjlighet att uttrycka sig genom skrivande och annan kulturutövning kan skapa nya perspektiv och större förståelse för medmänniskor och det samhälle vi lever i. Biblioteket är en plats att växa och utvecklas på och litteraturen en del av utvecklingen av det demokratiska samhället.

Litteraturutbudet på biblioteket ska ha en bredd som möjliggör för personer att ta del av både populärlitteratur och smalare litteratur, äldre och nyare litteratur. På biblioteket finns plats även för litteratur som är kontroversiell eller bryter normer. Biblioteket ska erbjuda läsinspiration och bidra till att besökare upplever läsning som något lustfyllt. Besökarna ska mötas av medarbetare med kompetens på litteraturområdet och biblioteket ska vara en plats där litteraturen lyfts fram, rekommenderas och problematiseras. Biblioteket ska erbjuda program och aktiviteter som stimulerar läsning och vilja att läsa och ska också uppmuntra och inspirera till eget berättande och skrivande.

Barn och unga

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar (SFS 2013:801 § 8).

Alla beslut som tas och förändringar som görs i biblioteket, såväl i det fysiska biblioteksrummet som i verksamheten ska ta hänsyn till barnkonventionen. På biblioteket ska alla barn erbjudas likvärdiga möjligheter att ta del av bibliotekets medier, tjänster och det fysiska biblioteksrummet. Barn och ungas litteratur och kultur ska värderas lika högt som litteratur och kultur för vuxna. Barn och unga ska i hög grad få möjlighet att påverka verksamheten och utvecklingen av biblioteket och bibliotekets program och aktiviteter. De ska ha samma möjlighet att utvecklas, delta och respekteras som andra besökare. Barn och ungas kulturutövande ska tas på allvar och välkomnas på biblioteket. Biblioteket ska vara en plats där barn och unga ska finna läs- och berättarlust. En plats för kunskapsinhämtning, bildning och fritidsläsning. Mediebestånd riktat till barn och unga ska visa på kunskap, bredd och variation. Vadstena kommuns bibliotek ska värna barnets rätt till eget språk, kultur och identitet. Barn har även rätt att ta del av konst och kultur och rätt till eget skapande.

Vadstena bibliotek möter framtiden

I ett samhälle där läsning och många andra kulturupplevelser minskar och får allt hårdare konkurrens av exempelvis sociala medier behöver biblioteket öka sina insatser för att ge medborgarna möjlighet att hitta vägar till läsning och kultur och eget kulturellt skapande.

Vi ser också en stor teknikutveckling som skapar möjligheter inom informationsområdet men också en oro för desinformation och påverkanskampanjer. Det blir allt svårare att navigera i det stora informationsflödet vi alla möts av i vardagen. I biblioteksplanen definieras därför tre olika fokusområden för kommande år på Vadstena bibliotek:

- Litteratur, läsning och läsfrämjande aktiviteter.
- Utveckla bibliotekets arbete med digitala verktyg och källkritik i kombination med att arbeta för att lyfta fram fördjupad litteratur.
- Biblioteket som en plats för att möta kultur och hitta vägar till eget skapande.

Upptäck litteraturen och läsningen på Vadstena bibliotek

Biblioteket är en plats för boksamlingar. Här finns litteratur i olika genrer från olika tidsepoker och med olika perspektiv. Här ska det finnas plats för både bred och smal litteratur. Biblioteket ska inte bara vara en plats för in- och utlån utan en plats för att möta och upptäcka litteraturen. En plats där inte bara böckerna utan också berättelser, sagor, kunskaper och läsupplevelser finns. Biblioteket ska därför aktivt arbeta för att böckerna möter sina läsare. Bibliotekspersonalen kan med sin kompetens inom

informationssökning men också med stor kunskap inom litteraturområdet guida biblioteksbesökarna för att hitta rätt i mötet med böckerna och inspirera till läsning. Böckerna ska tillåtas ta plats i biblioteksrummet. Här ska det inte bara finnas hyllor med bokryggar. Bibliotekets uppgift är att kunna lyfta fram olika perspektiv på litteraturen och koppla ihop den både med aktuella samhällsfenomen och till historiska skeenden. I ett samhälle där vi ständigt möts av mycket information och kortare texter är bibliotekets roll att lyfta fram fördjupande texter viktiga. Genom exempelvis sagostunder för barn, boktips till skolelever, inspirationskvällar, bokcirkel och författarbesök ska biblioteket levandegöra läsningen och litteraturutbudet för Vadstenas medborgare.

Vadstena biblioteket ska:

- aktivt arbeta med att på olika sätt synliggöra litteraturen i biblioteksrummet
- aktivt arbeta med olika typer av aktiviteter kopplade till läsinspiration för barn och vuxna
- aktivt arbeta med att lyfta fram litteraturen i våra digitala kanaler, såsom sociala medier och webbsida
- kontinuerligt arbeta med kompetenshöjning för personalen inom läsfrämjande och litteratur
- kontinuerlig ge personalen möjlighet att fördjupa sig i det befintliga litteraturutbudet på biblioteket.

Tillgänglighet till litteratur och information i ett digitalt samhälle

I takt med att samhället blir mer och mer digitalt och att utvecklingen av AI går mycket fort finns det många nya digitala verktyg som kan fungera som hjälpmedel på olika sätt i vår vardag. Utvecklingen skapar också en oro för att tekniken utnyttjas på fel sätt och används för att exempelvis sprida desinformation. Det är därför extra viktigt att biblioteket ökar sina kunskaper inom dessa områden.

Biblioteket ska vara en plats för att finna information för att invånare ska kunna delta i samhällsdebatten och för att förstå hur samhället fungerar. Biblioteket ska möjliggöra fri åsiktsbildning och yttrandefrihet och besökarna ska mötas av personal med kunskaper i informationssökning och källkritik. Bibliotekets uppdrag som en öppen, tillgänglig plats där det finns kompetens inom informationsförmedling, informationssökning och källkritik gör biblioteket till en viktig plats som vid allvarliga kriser eller vid tider av höjd beredskap. Biblioteket behöver aktuella kunskaper om krisberedskap och personalen behöver kontinuerligt fortbildning inom områden som rör källkritik och informationsförmedling.

Biblioteket ska vara en plats fri från censur och påtryckningar. Urval och gallring av utbudet görs inte på ideologiska eller religiösa grunder. Det kvalitativa utbudet bygger på bibliotekspersonalens kompetens. Biblioteket ska tillhandahålla relevant och fördjupad litteratur inom olika ämnen. Biblioteket ska också kunna lyfta fram olika åsikter och ståndpunkter.

Biblioteket ska också ha god kunskap om olika kommunikationssätt och digitala verktyg för informationssökning och samhällsviktiga tjänster. På biblioteket ska det vara möjligt att vägledas av kunnig personal för att finna relevant information men också möjlighet att använda informationen och kunskapen på ett relevant sätt. Detta kräver stor kunskap hos personalen inom källkritik.

Biblioteket ska också följa med i utvecklingen när det kommer till kultur i digital form, exempelvis ljudböcker, e-böcker och spelfilm.

Vadstena bibliotek ska:

- aktivt arbeta för att öka kunskapen bland medborgarna inom källkritik
- aktivt arbeta för att öka kunskapen bland medborgarna om hur digitala verktyg kan användas som hjälpmedel men också för att sprida desinformation
- aktivt arbeta med att koppla litteratur till samhällsdebatten och ge medborgarna kunskap om hur de kan hitta relevant fördjupad litteratur inom olika områden.
- kontinuerlig ge personalen möjlighet att fördjupa sig i litteraturutbudet för att kunna göra kvalitativa urval vid inköp
- kontinuerligt arbeta med kompetenshöjning för personalen inom källkritik
- kontinuerligt arbeta med kompetenshöjning för personalen inom digitala verktyg.

Upptäck kulturen och hitta vägar till det egna skapandet

Biblioteket ska fungera som en fysisk och digital mötesplats där människor möter varandra såväl som kulturen. Det ska vara en inspirerande plats att utvecklas som person, att ta del av kultur och inspireras till eget kulturutövande. På biblioteket ska läsning och läsfrämjande stå i fokus men biblioteket ska också erbjuda aktiviteter och upplevelser inom andra kulturformer såsom exempelvis musik, dans, teater och konst. Biblioteket ska också sträva efter att ge utrymme för det egna skapandet exempelvis genom att bjuda in till workshops, tillhandahålla utrustning för musik- och podskapande samt pysselaktiviteter för barn. Med ökad samverkan med exempelvis kulturskolan, studieförbund, lokalföreningar och Fritidscentrum kan biblioteket nå en ökad publik på kulturella aktiviteter och hitta samarbetsformer för skapande och kulturarrangemang.

Vadstena bibliotek ska:

- aktivt arbeta för att olika kulturella uttryck ges utrymme på biblioteket
- aktivt arbeta för att biblioteket blir en plats där eget skapande ges utrymme både enskilt och i grupp
- aktivt arbeta för mer samverkan med lokala aktörer på kulturområdet
- aktivt arbeta för mer samarbete inom de kommunala verksamheterna för samarbete med kulturaktiviteter men också för att nå ut till medborgarna.

VADSTENA
KOMMUN

Skolbibliotek i Vadstena kommun

Folkbibliotek och skolbibliotek är två skilda verksamheter både vad gäller uppdrag och målgrupp. Folkbibliotek har fokus på det icke-formella lärandet, medan skolbiblioteket ska fungera som en pedagogisk resurs för skolan och ska utformas och utvecklas av skolledare, skolbibliotekarie, lärare och elever utifrån den egna skolans behov och arbetssätt.

Enligt Skollagen 2010:800 är det rektorns ansvar att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper.

Skolbibliotekets verksamhet stärker elevernas språkliga och digitala färdigheter och bidrar till deras måluppfyllelse, utifrån skolans styrdokument. Ett nära samarbete mellan skolbibliotekarien och lärarna är av yttersta vikt för att detta ska uppnås. Elevernas språkliga färdigheter stärks genom läsfrämjande insatser och elevernas digitala färdigheter stärks genom insatser inom medie- och informationskunnighet (MIK).

Genom samverkan och samarbete kan båda biblioteksverksamheterna, folkbibliotek och skolbibliotek, bidra till utveckling i människors lärande både i och utanför skolan.

Stärkta skolbibliotek

I november 2024 beslutade riksdagen om en ny lag om stärkta skolbibliotek. Lagen träder i kraft i juli 2025. Vadstena kommun kommer med anledning av lagen göra förändringar i skolbiblioteksverksamheten där skolbiblioteken ska förnyas och förstärkas. I och med detta arbete kommer en separat skolbiblioteksplan att utformas.